

Wymagania merytoryczne Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy o Prawie

Główny cel:

Upowszechnianie wiedzy na temat praw i wolności człowieka i obywatela oraz sposobów ich ochrony w powiązaniu ze znajomością historii najnowszej oraz zagadnień przedmiotu wiedza o społeczeństwie .

Wielostronne działanie na rzecz podnoszenia wśród młodzieży świadomości prawnej, kształtowania postaw szacunku dla prawa, propagowanie kultury prawnej poprzez upowszechnianie wiedzy na ten temat. Tworzenie koalicji partnerów do współdziałania w tych zakresach.

Długoterminowe (długofalowe) cele edukacyjne:

- wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za stan przestrzegania prawa w Polsce, Europie i na świecie;
- kształtowanie wśród młodzieży świadomości, wrażliwości i kultury prawnej;
- krzewienie zrozumienia oraz tolerancji między wszystkimi narodami, grupami rasowymi lub religijnymi;
- upowszechnianie postaw służących rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego.

Cele szczegółowe. Uczestnik:

- przedstawia ideę, genezę i etapy rozwoju ochrony prawa ;
- zna podstawowe akty prawne z zakresu praw , m.in. Powszechną Deklarację Praw Człowieka z 1948 r., Międzynarodowe Pakty Praw Człowieka z 1966 r., ---Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r., Europejską Kartę Socjalną z 1961 r.;
- rozdziela prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne;
- charakteryzuje systemy ochrony prawa;

- rozważa, dlaczego dochodzi do łamania praw człowieka na wielką skalę przez reżimy autorytarne i totalitarne;
- przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji RP;
- wymienia środki i mechanizmy ochrony prawa i wolności w Polsce;
- posługuje się poprawną polszczyzną, argumentacją prawną oraz w sposób jasny i logiczny formułuje swoje wywody.

Cele szczegółowe Olimpiady. Uczestnik:

ETAP OLIMPIADY	ZAKRES WIEDZY (w oparciu o podręczniki przedmiotowe, a także literaturę podstawową i zalecaną wskazaną przez organizatora Olimpiady)	STOPIEŃ TRUDNOŚCI	KORELACJA PROGRAMU Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ
Eliminacje szkolne (zawody I stopnia) - kwalifikacja uczestników przez nauczycieli historii i wiedzy o społeczeństwie, wiedzy o prawie, – test wiedzy prawniczej nr 1	1. historia najnowsza (od zakończenia I wojny światowej), współczesne stosunki międzynarodowe i aktualne wydarzenia 2. wiedza o społeczeństwie, podstawy prawoznawstwa i konstytucjonalizmu oraz prawa międzynarodowego (źródła prawa, podmiotowość, organizacje międzynarodowe, sądownictwo międzynarodowe). 3. prawa człowieka: główne środki ochrony praw i wolności w Polsce (Konstytucja RP, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Kodeksy: Karny, Cywilny,	Wystarczający do uzyskania oceny bardzo dobrej na zakończenie nauki przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” ,”wiedzy o prawie”; w zakresie historii najnowszej wiedza ogólna w oparciu o uznane podręczniki szkolne z tego przedmiotu oraz podstawę programową w zakresie przedmiotu historia; w zakresie wiedzy o	Cele kształcenia – wymagania ogólne (kl. I LO – zakres podstawowy). Uczeń wyjaśnia podstawowe prawa, rozpoznaje przypadki ich naruszania i wie, jak można je chronić. Treści nauczania – wymagania szczegółowe 5. Rodzaje praw-wiedza o prawie 6. Ochrona prawa i wolności 7.Udział obywateli w życiu publicznym 8.Wyborcy i wybory 9.Państwo i władza demokratyczna

PROGRAM I WYMAGANIA MERYTORYCZNE OGÓLNOPOLSKIEJ OLIMPIADY WIEDZY O PRAWIE

	KPA, Pracy, etc.), historia państwa i prawa, instytucjonalne i proceduralne gwarancje w uniwersalnym i europejskim systemie ochrony praw człowieka, znajomość treści Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Karty Narodów Zjednoczonych	prawach człowieka – stopień trudności zakłada znajomość zagadnień wskazanych w „zakresie wiedzy”	10. Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna 11. Władza ustawodawcza w Polsce 12. Władza wykonawcza i sądownicza 13. Gmina, samorząd powiatowy i wojewódzki
Eliminacje szkolne (zawody I stopnia) – test wiedzy prawniczej nr 1	j.w.	j.w.	j.w.
Eliminacje okręgowe (zawody II stopnia) - test wiedzy prawniczej nr 2	Opinia prawna na podstawie testów dotyczących wiedzy prawniczej	Wykorzystanie zdobytej wiedzy i umiejętność jej prezentacji w formie testu wiedzy, oceniany zgodnie z Regulaminem Olimpiady.	kl. II–IV LO (zakres rozszerzony) Treści nauczania – wymagania szczegółowe
Eliminacje okręgowe (zawody II stopnia) – pisemny egzamin	Zakres obowiązujący na eliminacjach szkolnych ponadto w pkt. 3 znajomość uniwersalnego systemu prawa.	Wystarczający do uzyskania oceny celującej na zakończenie nauki przedmiotu „wiedza o społeczeństwie”; „wiedzy o	kl. II – IV LO (zakres rozszerzony) Treści nauczania – wymagania szczegółowe

PROGRAM I WYMAGANIA MERYTORYCZNE OGÓLNOPOLSKIEJ OLIMPIADY WIEDZY O PRAWIE

prawniczy (pytania/zadania opisowe ustalone przez KG)		prawie” w zakresie historii najnowszej wiedza na poziomie rozszerzonym zgodnie z podstawą programową przedmiotu historia; w zakresie wiedzy o prawie: stopień trudności zakłada znajomość zagadnień wskazanych w „zakresie wiedzy”	
Ogólnopolski Finał Olimpiady (zawody III stopnia) – egzaminy ustne	Zakres obowiązujący na eliminacjach szkolnych i okręgowych, znajomość europejskiego systemu ochrony praw człowieka, włączając w to Europejską Konwencję Praw Człowieka (wraz z Protokołami), Europejską Kartę Socjalną, jak również podstawową znajomość orzecznictwa strasburskiego.	Wystarczający do uzyskania oceny celującej na zakończenie nauki przedmiotu „wiedza o społeczeństwie”; „wiedzy o prawie” w zakresie historii najnowszej i wiedzy o prawach człowieka wykazanie się pogłębioną znajomością systemów prawa.	j.w.
Ogólnopolski Finał	j.w.	Wykazanie się bardzo	

Olimpiady (zawody III stopnia) –	Zastosowanie wiedzy w formie ustnej prezentacji na podstawie wylosowanego zestawu trzech pytań i udzielenie odpowiedzi .	dobrą znajomością prawa, z uwzględnieniem orzecznictwa, a także prawniczej argumentacji oraz ujęcia swoich wywodów w odpowiedniej formie językowej.
----------------------------------	--	---

Ponadto wymagania merytoryczne dla uczestników Olimpiady obejmują:

1. Zgodnie z Regulaminem Olimpiady, od jej uczestników oczekuje się gruntownej wiedzy na temat systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem informacji w zakresie prawa konstytucyjnego, administracyjnego, cywilnego, karnego i wykroczeń, prawa rodzinnego i opiekuńczego, człowieka, kanonicznego i gospodarczego.
2. Dodatkowo zagadnienia egzaminacyjne zawierają wiedzę z zakresu podstaw życia społecznego, polityki i funkcjonowania państwa oraz stosunków i konfliktów międzynarodowych, zgodnie z programem nauczania wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym.
3. Szczegóły związane z wymaganiami są zgodne z zakresem zagadnień egzaminacyjnych: - testy wiedzy prawniczej, pisemny egzamin prawniczy.

Źródła i literatura obowiązująca uczestników Olimpiady

1. W zakresie wiedzy o społeczeństwie:

- -wiedza czerpana z uznanych podręczników szkolnych tego przedmiotu;
- -orientacja w aktualnościach czerpana z lektury prasy i z innych mass mediów;

- -znajomość Konstytucji RP.

2. W zakresie historii najnowszej:

- wiedza czerpana z uznanych podręczników szkolnych obejmujących etap historii najnowszej od zakończenia I wojny światowej.

3. W zakresie prawa:

Zalecana literatura, akty prawne i zagadnienia konkursowe:

1. Zalecana literatura:

1/ Bieranowski A., Bogdalski P., Goettel M., *Prawo cywilne*, Kraków 2006, 2/ *Encyklopedia prawa*, red. A. Łopatka, Warszawa 2001, 3/ *Encyklopedia prawa*, red. J. Lewandowski, Warszawa 2006, 4/ *Encyklopedia prawa*, red. U. Kalina-Prasznicek, aut. B. Banaszak, Warszawa 2005, 5/ Gardocki L., *Prawo karne*, Warszawa 2015, 6/ Garlicki L., *Polski prawo konstytucyjne*, Warszawa 2015, Janicki A., Kięczkowska J., Menz., *W centrum uwagi, część 1 i 2. Zakres rozszerzony*, Warszawa 2013, 7/ Lamentowicz W., *Państwo współczesne*, Warszawa 2002, 8/ Moryksiewicz L., Pacholska M., *Wiedza o społeczeństwie dla liceum ogólnokształcącego – zakres rozszerzony*, Warszawa 2006, 9/ Siuda W., *Elementy prawa dla ekonomistów*, Poznań 2007, 10/ Smutek Z., Maleska J., Surmacz B., *Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik dla szkół ponadgimnazjalnych. Seria odkrywamy na nowo, część 1 i 2 Zakres rozszerzony*, Gdynia 2013, 11/ Stawecki T., Winczorek P., *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2014, 12/ Ulicka G., *Nowe ruchy społeczne: niepokoje i nadzieje współczesnych społeczeństw*, Warszawa 1993, 13/ Wojtaszczyk K. A., *Partie polityczne w państwie demokratycznym*, Warszawa 1998, 14/P. Winczorek, *Konstytucyjny system organów państwowych*, Warszawa 2012, 15/ *Z demokracją na ty. Wiedza o społeczeństwie – zakres podstawowy i rozszerzony dla liceum ogólnokształcącego*, pod red. Tomasza Merty, Warszawa 2007, 16/*Wiedza o społeczeństwie. Repetytorium dla maturzysty*, O. Pytlińska-Markowicz, M. Markowicz, R. Dolecki, wyd. Difin 2011. 17/ *Historia państwa i prawa*, red. J. Wiewiorowski, wyd. Ars boni et aequi 2010. 18/ *Podstawy prawa*, Z. Muras, wyd. C.H. Beck 2015. 19/ *Wiedza o państwie i prawie. Zarys wykładu*, A. Korybski, L. Grzonka, wyd. Wolters Kluwer 2014. 20/ *Prawa człowieka. Zarys wykładu*, J. Hołda, Z. Hołda, D. Ostrowska, J.A. Rybczyńska, wyd. Wolters Kluwer 2014. 21/ *Prawo konstytucyjne*, red. Z Witkowski, A. Bień-Kacała, wyd. Dom Organizatora, Toruń 2015. 22/ *Prawo cywilne: część ogólna, prawo rzeczowe i prawo rodzinne w pytaniach i odpowiedziach*, J. Ciszewski, A. Stępień-Sporek, wyd. LexisNexis 2013. 23/ *Prawo cywilne. Zobowiązania i spadki w pytaniach i odpowiedziach*, J. Ciszewski, A. Stępień-Sporek, wyd. LexisNexis 2011. 24/ *Prawo karne*, L. Gardocki, wyd. C.H. Beck 2015. 25/ *Prawo gospodarcze publiczne*, red. A. Pawałowski, wyd. C.H. Beck 2015. 26/ *Prawo handlowe*, A. Kidyba, wyd. C.H. Beck 2015. 27/ *Historia państwa i prawa*, red. J. Wiewiorowski, wyd. Ars boni et aequi 2010. 28/ *Podstawy prawa*, Z. Muras, wyd. C.H. Beck 2015. 29/ *Wiedza*

o państwie i prawie. Zarys wykładu, A. Korybski, L. Grzonka, wyd. Wolters Kluwer 2014. 30/ Prawa człowieka Zarys wykładu, J. Hołda, Z. Hołda, D. Ostrowska, J.A. Rybczyńska, wyd. Wolters Kluwer 2014. 31/ Prawo konstytucyjne, red. Z Witkowski, A. Bień-Kacała, wyd. Dom Organizatora, Toruń 2015. 32/ Prawo cywilne: część ogólna, prawo rzeczowe i prawo rodzinne w pytaniach i odpowiedziach, J. Ciszewski, A. Stępień-Sporek, wyd. LexisNexis 2013. 33/ Prawo cywilne. Zobowiązania i spadki w pytaniach i odpowiedziach, J. Ciszewski, A. Stępień-Sporek, wyd. LexisNexis 2011. 34/ Prawo karne, L. Gardocki, wyd. C.H. Beck 2015. 35/ Prawo gospodarcze publiczne, red. A. Pawałowski, wyd. C.H. Beck 2015. 36/ Prawo handlowe, A. Kidyba, wyd. C.H. Beck 2015. 37/ Prawo administracyjne: część ogólna, E. Ochendowski, wyd. TNOiK, 2013. 38/ Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie, W. Góralczyk, S. Sawicki, wyd. LexisNexis 2015. 1/ A. Jamróz, *Wprowadzenie do prawoznawstwa*, Warszawa 2011. 2/ Bieranowski A., Bogdalski P., Goettel M., *Prawo cywilne. Zarys wykładu*, Kraków 2016. 8/ H. Izdebski, *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, Warszawa 2011. 10/ I. Krzemiński, *Wielka transformacja. Zmiany ustroju w Polsce po 1989*, Warszawa 2010. 11/ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2011. 31/ *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, red. A. Bator., Warszawa 2012.

2. Zalecane akty prawne:

1/ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997 r. Nr 78, poz. 483)

2/ Obwieszczenie Marszałka Sejmu – *Regulamin Sejmu* (M.P. 2012, poz. 32)

3/ *Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.)

4/ *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym* (Dz. U. 1998 Nr 91, poz. 578)

5/ *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie wojewódzkim* (Dz. U. 1998 Nr 91, poz. 576)

6/ *Ustawa z dnia 4 grudnia 1983r. - Kodeks Prawa Kanonicznego*

7/ *Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy*

3. Zbiór zawiera jedynie wybrane przez Organizatora propozycje literatury przedmiotu. Uczestników Olimpiady zachęca się do korzystania z całego bogatego dorobku polskiej myśli prawniczej oraz materiałów źródłowych (poszczególnych aktów prawnych).

4. Zagadnienia Olimpiady (etap III – ustny, centralny):

1/ Konstytucja, jej miejsce i rola w systemie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej, 2/ Zasada trójpodziału władz. 3/ Źródła prawa. 4/ Hierarchia aktów prawnych i ich rodzaje. 5/ Prymat ustawy. 6/ Referendum w systemie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej. 7/ Pojęcie kodeksu. 8/ Zagadnienie konstytucyjności aktów prawnych w Rzeczypospolitej Polskiej. 9/ Zagadnienie mocy wiążącej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w RP. 10/ System organów państwowych. 11/ Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. 12/ Senat Rzeczypospolitej Polskiej. 13/ Zgromadzenie Narodowe. 14/ Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. 15/ Prawo wyborcze. 16/ Partie polityczne w świetle Konstytucji i ustaw. 17/ Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. 18/ Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka. 19/ Najwyższa Izba Kontroli. 20/ Samorząd terytorialny. 21/ Organy administracji rządowej. 22/ Podział terytorialny Państwa. 23/ Gmina. 24/ Powiat. 25/ Województwo. 26/ Organy wymiaru sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej. 27/ Sąd Najwyższy. 28/ Sądy powszechne. 29/ Sądy szczególne. 30/ Trybunał Stanu. 31/ Sądownictwo administracyjne. 32/ Prokuratura. 33/ Adwokatura. 34/ Radcy prawni. 35/ Notariat. 36/ Orzeczenia sądowe. 37/ Apelacja. 38/ Kasacja. 39/ Prawomocność orzeczenia. 40/ Przedawnienie. 41/ Pojęcie prawa cywilnego. 42/ Skarb Państwa. 43/ Osoby prawne. 44/ Osoby fizyczne. 45/ Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych. 46/ Czynność prawna. 47/ Zasady współżycia społecznego. 48/ Powództwo. 49/ Pojęcie prawa gospodarczego. 50/ Spółki. 51/ Pojęcie podatku. 52/ Budżet Państwa. 53/ Budżety jednostek samorządu terytorialnego. 54/ Pojęcie prawa karnego. 55/ Przestępstwo. 56/ Kara kryminalna. 57/ Postępowanie karne. 58/ Formy postępowania przygotowawczego. 59/ Akt oskarżenia. 60/ Abolicja i amnestia. 61/ Prawo łaski. 62/ Pozbawienie wolności w prawie polskim. 63/ Tymczasowe aresztowanie. 64/ Pojęcie prawa administracyjnego. 65/ Postępowanie administracyjne. 66/ Podstawowe zasady postępowania administracyjnego. 67/ Decyzja administracyjna. 68/ Środki odwoławcze w postępowaniu administracyjnym. 69/ Skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego. 70/ Rynek papierów wartościowych (akcje, obligacje). 71/ Prawo zrzeszania się i stowarzyszeń (rodzaje stowarzyszeń). 72/ Prawo azylu. 73/ Socjalizacja i jej znaczenie. 74/ Grupy społeczne i ich rodzaje. 75/ Naród i procesy narodotwórcze. 76/ Postawy związane z narodem: patriotyzm, nacjonalizm, szowinizm, ksenofobia, kosmopolityzm, rasizm. 77/ Mniejszości narodowe i mniejszości etniczne. 78/ Mechanizmy regulujące życie społeczne. 79/ Konflikty społeczne i sposoby ich rozwiązywania. 80/ Problemy społeczne związane z okresem transformacji systemowej w Polsce. 81/ Pojęcie i typy kultury. 82/ Geneza, rozwój i rodzaje subkultur. 83/ Historyczne i współczesne ruchy społeczne. 84/ Podstawowe pojęcia polityki. 85/ Podstawowe rodzaje współczesnych doktryn politycznych: konserwatyzm, liberalizm, chrześcijańska demokracja, socjaldemokracja, komunizm, faszyzm. 86/ Geneza, rozwój i fundamentalne zasady demokracji współczesnej. 87/ Zagrożenia dla współczesnej demokracji. 88/ Autorytaryzm i totalitaryzm. 89/ Podstawy funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. 90/ Obywatelskie nieposłuszeństwo i jego konsekwencje. 91/ Państwo: pojęcie, geneza, funkcje. 92/ Modele ustrojowe wybranych państw: USA, Wielkiej Brytanii, Francji, Niemiec, Szwajcarii, Włoch. 93/ Prawa człowieka: pojęcie, cechy, generacje. 94/ Systemy ochrony praw człowieka we współczesnym świecie. 95/ Podstawowe pojęcia stosunków międzynarodowych. 96/ ONZ. 97/ NATO. 98/ UE a UA. 99/ Rada Europy. 100/ KBWE i OBWE. 101/ WNP, EaWG, OUBZ, GUAM, SOW. 102/

EFTA, CEFTA, RPMB, ISE, Rada Nordycka i UZE. 103/ OPEC, OECD, APEC, NAFTA, LPA, OPA. 104/ Najważniejsze konflikty międzynarodowe (zbrojne) w ostatnich 25 latach. 105/ Międzynarodowy terroryzm. 106/ Ekologia i problemy związane z degradacją środowiska naturalnego. 107/ Globalizacja i problemy z nią związane. 108/ Rzecznik Praw Dziecka. 109/ Rodzaje konstytucji. 110/ Systemy partyjne. 111/ Ordynacja wyborcza i jej rodzaje. 112/ Koalicja a opozycja. 113/ Monarchie współczesnego świata. 114/ Prezydenci i ich rodzaje. 115/ Państwa federalne, a unitarne. 116/ Systemy polityczne i ich rodzaje. 117/ Sąd konstytucyjny. 118/ Obywatelstwo europejskie. 119/ RWPG i Układ Warszawski. 120/ Polska polityka zagraniczna III RP, 121/ Pojęcie i prawo kanoniczne. 122/ Prawo rodzinne i opiekuńcze.

WZÓR ZAŚWIADCZENIA DLA LAUREATA/FINALISTY - na odwrotnej stronie znajdują się preferencje -
https://olimpiadaprawa.pl/images/XXVIII_olimpiada/Preferencje-dla-laureatow-i-finalistow-od-1-09-2025r.pdf

KOMITET GŁÓWNY OLIMPIADY WIEDZY O PRAWIE

z siedzibą w II Społecznym Liceum Ogólnokształcącym im. Toniego Halika

ul. gen. Ignacego Prądzyńskiego 5 , 07 – 410 Ostrołęka

Z A Ś W I A D C Z E N I E

JAN KOWALSKI

urodzony dnia 18 grudnia 2007 r. w Chmielniku, uczeń klasy trzeciej I Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego, ul. Ściegiennego 15, 25 - 033 Kielce brał udział w XXVIII Ogólnopolskiej Olimpiadzie Wiedzy o Prawie.

Eliminacje finałowe przeprowadzono w dniu 11 kwietnia 2026 r.

w Ostrołęce i uzyskał tytuł **L a u r e a t a / f i n a l i s t y***.

Zaświadczenie Nr 01/26

Ostrołęka, 11 kwietnia 2026 r.

*niepotrzebne skreślić